

Autismi- ja Aspergerliiton jäsenyhdistykset

Autismin kirjon pohjalaiset ry, Pj. Pirjo Ritaluoto, puh. 040-5899 210
pirjo.ritaluoto@vaasa.fi. Jäsenasiat: Satu Koivuporras, puh. 050-348 2141.

Autistien ja Rett-henkilöiden Tuki ry, Siht. Tiina Ruiuika, tiina.ruiuika@om.fi,
p. 050-3465 217, Leena Savela-Syvajarvi, leena-maija.savela-syvajarvi@edu.hel.fi (Rett)

Espoon Autismi- ja Aspergerystitys ry, Pj. Taina Tuominen,
tainatuominen@msn.com, p. 044-5569 939, jäsenasiat: marja.heilimo@pp.inet.fi

Etelä-Karjalan Autismi-, Dysfasia- ja MBD-yhdistys ry (EKADYM),
Kaija Ruskeepää, kaija.ruskeepaa@quicknet.inet.fi, p. (05) 6126 539

Etelä-Savon ADHD-autismi- ja dysfasiayhdistys ry, Pj. Rauno Veijanen,
puh. 0400-688 511. Siht. Seija Laine-Kinnunen, puh. 050-5175 332

Finlands Svenska Autism- och Aspergerförening rf,
Ordf. Emelie Krogius, tel. 040-555 9694, emelie.krogius@pp.inet.fi

Helsingin Autismi- ja Aspergerystitys ry, Pj. Riitta Myllymäki,
p. 050-3495 460 (ilt.), siht. kirsimarja.vahevaara@pp.inet.fi, p. 050-5260 226

Itä-Savon Puatti ry,
Pj. Sointu Kumpulainen, sointu.kumpulainen@luukku.com, p. (015) 537 420

Kanta-Hämeen Asperger-, Autismi-, Dysfasia- ja MBD-yhdistys, HYMY ry, Pj. Sari Rautio, sari.rautio@pp.inet.fi, p. 050-5352 516, p. (03) 6741 047

Keski-Pohjanmaan Autismi- ja Aspergerystitys ry,
Pj. Kirsi Hyyppä, puh. (06) 8350 745, kirsi.hyyppa@pp.knet.fi

Keski-Suomen autismiyhdistys ry,
Pj. Ari Hartikainen, ari.hartikainen@pp1.inet.fi, p. 050-3069 127

Kymenlaakson Autismiyhdistys ry,
Pj. Erkki Lahti, kid6@luukku.com, p. 050-3477 014

Lapin Autismiyhdistys ry,
Pj. Reija Sotkasiira, reija.sotkasiira@pp1.inet.fi, p. 040-5470 421

Länsi-Uudenmaan autismi- ja aspergerystitys ry,
Pj. Pirjo Laatikainen-Bergström, pirjo.laatikainen@folkhalsan.fi, p. 050-3047 613

Oulun läänin Autismi- ja Aspergerystitys ry,
Siht. Heikki Kokko, heikki.kokko@mail.suomi.net, p. 040-5549 824

Pohjois-Karjalan AKIVA ry,
Pj. Anne-Maarit Palviainen, annemaarit.palviainen@jippii.fi, p. 050-3068 261

**Pohjois-Savon neurologiset erityisvaikeudet ja autismikirjo-
yhdistys (EIJISVEIKEET) ry**, eijsveikeet@luukku.com, p. (017) 2616 725

Päijät-Hämeen Autismi- ja Aspergerystitys ry,
Pj. Kristiina Heiska, k.heiska@luukku.com, p. (03) 7812 522

Salon alueen autismiyhdistys ry,
Pj. Pertti Falkstedt, pertti.falkstedt@ebaana.net, p. 050-5216 692

Satakunnan Autismi-, MBD- ja Dysfasiayhdistys SAMDY ry,
Pj. Jouni Nevala, puh. 044-3441 514, jouni.nevala@kirmola.com

Suomen Autismiyhdistys ry,
Pj. Pirkko Lehikoinen, pirkko.lehikoinen@pp.inet.fi, p. 040-8476 688

**Tampereen seudun Aspergerin syndrooma- ja Autismiyhdistys ry
TSAU!**, Pj. Tiina Viilo-Koskela, perhe.koskela@kolumbus.fi, p. (03) 3452 805 (ilt.)

Turun seudun Autismi- ja Aspergerystitys ry,
Siht. Miia Lindholm, miia.lindholm@autismijaaspergerystitys.net, p. 040-5064 067

Turun Seudun Dysfasia-, MBD- ja Autismiyhdistys ry (DyMA)
dyma@dyma.inet.fi, p. 0400-347 385, toimisto p. (02) 4690 001, www.dyma.info

Vantaan Autismi- ja Aspergerystitys ry,
Pj. Pauli Lindberg, autas.vantaa@bio-mediator.com, p. 040-5629 574

Varkauden Seudun Wamdy ry (autismi-, MBD- ja dysfasiayhdistys),
Pj. Anita Rikalainen, anita.rikalainen@pp.inet.fi, p. 040-7328 360

Ylä-Savon Autismi- ja Aspergerystitys ry,
Pj. Osmo Turkki, turkki@dnainet.net, p. 044-0642 704

AUTISMI- JA ASPERGERLIITTO RY

Autismi- ja Aspergerliitto ry:n päämääränä on yhteiskunnallisten muutosten avulla saavutettu hyvä elämä kaikenikäisille autismin kirjon henkilöille.

Autismi- ja Aspergerliiton pääasialliset palvelut ovat

1. Edunvalvonta
2. Tiedotus
3. Neuvonta ja konsultointi
4. Kirjasto
5. Koulutustoiminta
6. Projektit
7. Sopeutumisvalmennustoiminnan kehittäminen

Autismi- ja Aspergerliitto ry

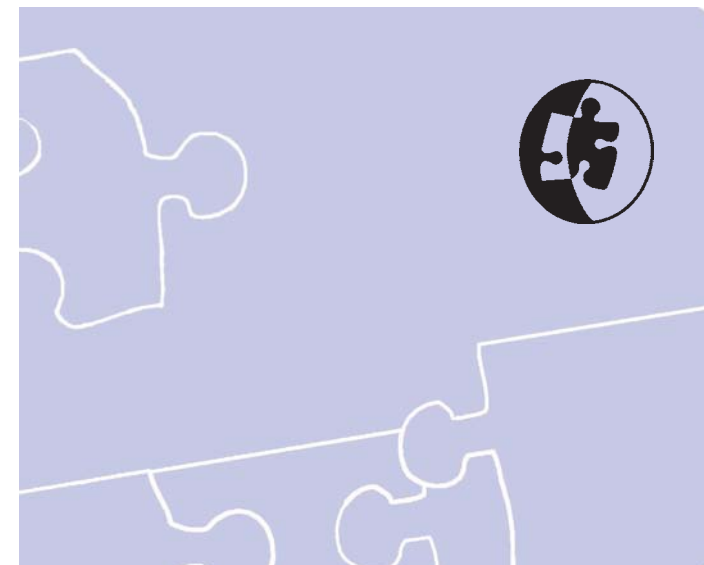
Junailijankuja 3
00520 Helsinki
Puh. (09) 7742 770
Faksi (09) 7742 7710

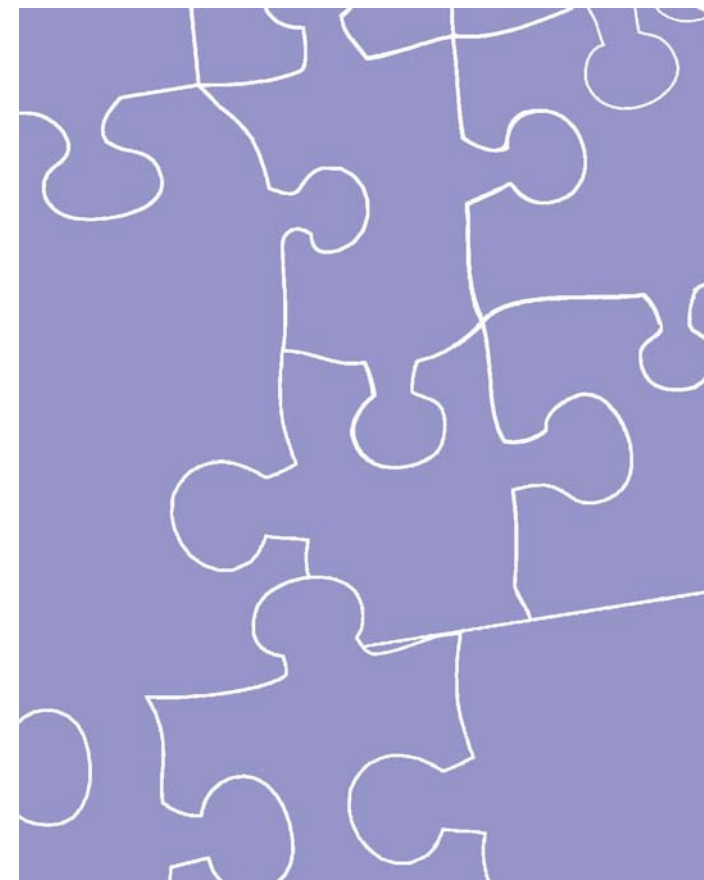
Pohjois-Suomen aluetoimisto

Isokatu 45 A 9
90100 Oulu
Puh. (08) 5575 045

www.autismiliitto.fi

Aspergerin oireyhtymä

ASPERGERIN OIREYHTYMÄ

Aspergerin oireyhtymä on autismin kirjoon kuuluva neurobiologinen keskushermoston kehityshäiriö, joka aiheuttaa vaihtelevia toiminnan esteitä. Asperger-henkilöllä (AS-henkilöllä) aistien antama tieto ja sen tulkinta on yksilöllistä ja eriasteisesti poikkeavaa.

Aspergerin oireyhtymässä on kyse tietyistä piirteistä koostuvasta käyttäytymiskuvasta, joka on monimuotoinen ja omaleimainen. AS-henkilöt ymmärtävät asioiden merkityksiä ja mieltävät ympäristöään eri lailla. Havaittavia piirteitä käyttäytymisessä ovat vaikeudet sosiaalisessa vuorovaikutuksessa ja kommunikoinnissa, paneutuminen erityisiin mielenkiinnon kohteisiin, vaikeus asettaa toisen ihmisen asemaan ja poikkeavat reaktiot aistiärsyksiin.

Autismin kirjoon lukeutuvia henkilöitä on Suomessa arviolta 50 000.

KUNTOUTUMINEN

AS-henkilöiden vahvuudet ja ongelmat sekä tuen tarve ovat yksilöllisiä ja tuen luonne muuttuu iän myötä. Osa heistä tarvitsee tukea vuorokauden ympäri, toiset selviytyvät pienellä tuella. AS-henkilöillä on epätasainen kykyprofiili, joten selviytyminen vaihtelee vähäisistä taidoista huippuosaamiseen. Kuntoutuminen on AS-henkilön oman ajattelun ja elämänhallinnan kehittämistä. Siinä vahvistetaan taitoja tehdä omia valintoja ja hankitaan elinikäisiä valmiuksia. Kuntoutus on Aspergerin oireyhtymään perehtyneiden ja kuntoutujan tuntevien ammattilaisten, omaisten ja lähipiirin suunnitelmallista yhteistyötä, jonka AS-henkilö itse hyväksyy.

Kuntoutuksessa voidaan tarvita neurologian, psykiatrian, neuropsykologian, kasvatustieteen, kommunikaatio- ja toimintaterapian asiantuntemusta, tukikeskusteluja ja vertais-tukea. Kaikki eivät välttämättä tarvitse kuntoutusta, mutta useimmille se on selviytymisen kannalta tärkeää. Diagnoosi ei ole leima, vaan siinä saatu tieto henkilön kyvyistä on pohja, joka kertoo, mitä taitoja tulisi kehittää. AS-henkilön vuorovaikutustaitojen vahvistaminen on kuntoutuksen perusta.

Kuntoutus on ohjattua toimintojen jäsentämistä ja toimintaohjeiden mukaista arjen harjoittelua aidoissa ympäristöissä kotona, päiväkodissa, koulussa, asumisyksikössä, työpaikalla ja vapaa-ajan toiminnoissa. **Kun oppimista halutaan ohjata ja tukea, on hyvä tutustua henkilön omaan tapaan ajatella:** Millaisia eri asioiden merkitykset hänelle ovat, miten hän mieltää ympäristönsä ja miten hän kommunikoi. AS-henkilö tarvitsee ohjaajan, joka ymmärtää hä-

nen tapansa ajatella, jotta saavutetaan yhteistoiminnan edellyttämä luottamus.

Aspergerin oireyhtymän vaikutukset ovat yksilöllisiä. Älyllisen kapasiteetin ja selviytymistaitojen välillä voi olla suuri ero. Ongelmien taustalla on puutteita seuraavilla alueilla:

Eläytymiskyvyn puute vaikeuttaa toisen ajatusmaailman eläytymistä ja ilmenee esimerkiksi itsekokeskeiseltä tai manipuloivalta vaikuttavana käytöksenä.

Kokonaisuuksien hahmottamisen vaikeus ilmenee mm. yksityiskohtiin juuttumisena niin, että kokonaisuutta ei havaita eikä tietoa pystytä soveltamaan toisessa asiayhteydessä.

Toiminnan ohjauksen puutteet ilmenevät vaikeutena laatia ja toteuttaa toimintasuunnitelmia, hahmottaa asioiden syy-seuraussuhteita ja aikakäsitystä. Rituaaleihin ja rutii-neihin tukeutuminen voi olla näiden puutteiden kompensoimista.

Toimintojen automatisoitumisen puutteellisuus näkyy esimerkiksi vaikeutena motorisissa suorituksissa. Oppimiseen voidaan tarvita runsaasti harjoittelua ja toiminnan fyysistä ohjausta.

Toimintakykyä kohottavia kuntoutuksen alueita ovat:

- kielen merkitysten ja kommunikoinnin vahvistaminen
- ympäristön strukturointi ja oman toiminnan ohjaus
- sosiaalisten tilanteiden ja vuorovaikutuksen harjoittelu
- aistiviestien tunnistaminen ja oman kehon hahmottaminen.

AS-henkilö tarvitsee yksinkertaisia ohjeita, miten toimia eri tilanteissa ja ympäristöissä = arkipäivän selkeän struktuurin.

ELÄMÄNKAARI

Hyvin onnistunut siirtyminen elämänvaiheesta toiseen vaatii suunnittelua, saattajia ja tietoa siirtymistä. Lasten varhainen diagnosointi ja kuntoutus on muodostumassa vallitsevaksi käytännöksi. Kuntoutussuunnitelmat tehdään lapsen diagnosoineen tahon tutkimuksiin perustuen yhteistyössä perheen, lapsen lähiammattilaisten ja terapeuttien kanssa. AS-lapsi voi tarvita koulunkäyntiavustajan ja ohjattua iltapäivätoimintaa. Luokkasijoitus on yleensä yleisopeutuksessa, mutta se voi olla myös erityisluokassa, pienryhmässä tai integroidusti yleisopetuksen luokassa.

Peruskoulun jälkeen opiskelu jatkuu toisen asteen koulutuksessa; lukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa tai esimerkiksi ammatillisen koulutuksen valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ryhmissä. Lisäksi nuori tarvitsee opetusta arkielämän taidoissa: työnteossa, asumisessa ja vapaa-ajan viettämisessä. Osa jatkaa opintojaan korkeakouluissa, joissa opintojen eteneminen on yksilöllistä, sillä tukitoimien saatavuus on toistaiseksi ollut satunnaista.

Myös Suomessa on saatu vakuuttavaa näyttöä siitä, että käyttäytymisterapiaan, kommunikaatio- ja toimintaterapeutiseen lähestymistapaan sekä kasvatukselliseen kuntoutukseen perustuvat menetelmät auttavat AS-henkilöitä kuntoutumaan.

Nuorten, aikuisten ja vanhusten AS-diagnosoiminen ja kuntoutuksen järjestäminen on vielä puutteellista. Vertaisryhmät, ympäristön ymmärtävä suhtautuminen ja tietoon perustuva itsekuntoutus auttavat aikuista AS-henkilöä kuntoutumaan. Jatkuvan kuntoutuksen ja suunnitelmallisen ohjauksen kehittäminen ovat tulevaisuuden haasteita.

HYVÄ KOHTAAMINEN

Selvitä aluksi, miten AS-henkilö kommunikoi.

AS-henkilö itse, omaiset tai muut AS-henkilön tuntevat ovat parhaita asiantuntijoita.

Kommunikoi selkeästi, käytä konkreettista kieltä ja kirjoitettuja ohjeita. Noudata kommunikoinnissa selkeää vuorottelua.

Ole rauhallinen, ystävällinen ja määrätietoinen.

Älä kuormita aistikanavia liiallisesti, eli poista ylimääräiset ärsykkeet (melu, valo, hajut, liika lämpö). Vältä turhaa puhetta, hiljaisuus voi tarkoittaa hidasta prosessointia.

Älä tulkitse – kyseessä ei ehkä ole uhma, itsekkyyttä tai paha tahto.

Ole suora ja selkeä ja varmista, että asiasi on ymmärretty.

Huomioi myös fyysinen etäisyys.

Hyvä kohtaaminen auttaa onnistumaan arkielämässä ja helpottaa kanssakäymistä.